

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Kontroller vid högskoleprovet - ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37)

Ert dnr U2019/02411/UH

Sammanfattning

Kammarrätten tillstyrker förslaget och lämnar följande synpunkter.

Genom förslagen kommer konsekvenser av överträdelser av reglerna som gäller för högskoleprovet att regleras i tre olika föreskriftnivåer; lag, förordning och myndighetsföreskrifter. Denna lagtekniska lösning kan göra det svårt att överblicka vilka konsekvenser som kan följa och därför svårt att tillämpa de föreslagna reglerna. Enligt kammarrätten bör alla konsekvenser av överträdelser av reglerna för högskoleprovet samlas i de föreskrifter som idag reglerar vilka konsekvenser som kan följa av sådana överträdelser.

Universitets- och högskolerådet (UHR) kan med den föreslagna regleringen besluta att en provdeltagare inte får ett resultat på högskoleprovet på två grunder. Det ena beslutet föreslås vara överklagbart medan det andra inte föreslås vara det. Enligt kammarrätten finns det skäl för att båda besluten ska kunna överklagas eftersom de får samma faktiska verkningar för den enskilde.

Konsekvenser av överträdelser av reglerna för högskoleprovet

Konsekvenser av att inte följa reglerna för högskoleprovet bör samlas i så få olika typer av föreskrifter som möjligt. Konsekvenser av att vägra genomgå in- eller utpasseringskontroll bör därför också regleras i högskoleförordningen (1993:100) alternativt UHR:s föreskrifter om högskoleprovet UHRFS 2015:3 (senast ändrade genom 2017:1). Skälen för detta är följande.

Provdeltagare kan vägras resultat på provet både om de vägrar genomgå in- eller utpasseringskontroll (10 § andra stycket första meningen lagen om kontroll vid högskoleprovet) och om de t.ex. använder sig av otillåtna hjälpmedel under provet (40 § UHRFS). Provdeltagare kan också stängas av

från deltagande i högskoleprovet i en period av två år både om de vägrar genomgå en utpasseringskontroll (10 § andra stycket andra meningen lagen om kontroll vid högskoleprovet) och om de använder otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid högskoleprovet (7 kap. 21 § högskoleförordningen). Provdeltagare som vägrar genomgå in- eller utpasseringskontroll får nekats tillträde till den lokal som kontrollen avser under provdagens återstående provpass (10 § första stycket lagen om kontroll vid högskoleprovet).

Konsekvenserna av att vägra genomgå föreslagen kontroll inför eller efter högskoleprovet regleras i lag medan konsekvenserna av att påträffas med otillåtna hjälpmedel vid kontroll inför, under eller efter provet regleras i förordning och myndighetsföreskrifter. Konsekvenserna av att inte följa de regler som gäller för högskoleprovet kommer alltså i och med förslagen att regleras i tre olika föreskriftsnivåer.

Den nu föreslagna lagtekniska lösningen gör det svårt att överblicka vilka konsekvenser som kan följa av olika regelöverträdelser vid högskoleprovet och därför svårt att tillämpa reglerna.

Enligt kammarrätten bör konsekvenserna av överträdelser av reglerna för högskoleprovet samlas i så få olika typer av föreskrifter som möjligt. Alla sådana konsekvenser bör därför samlas i de föreskrifter som idag reglerar vilka konsekvenser som kan följa av överträdelser av reglerna för högskoleprovet.

Överklagbarhet

Det finns skäl för att UHR:s beslut att inte meddela resultat på högskoleprovet ska vara överklagbara. Skälen för detta är följande.

UHR får besluta att inte meddela ett provresultat för deltagare som motsätter sig att genomgå in- eller utpasseringskontroll (10 § andra stycket första meningen lagen) eller inte följer reglerna för provets genomförande (40 § UHRFS).

Enligt utredningens förslag ska UHR:s beslut att inte meddela resultat på provet för provdeltagare som vägrar genomgå in- eller utpasseringskontroll vara överklagbart, medan UHR:s beslut att inte meddela resultat på provet för provdeltagare som inte följer reglerna för provets genomförande inte vara överklagbart. Förslaget motiveras i huvudsak med att det förstnämnda beslutet är en konsekvens av att en deltagare vägrat en tvångsåtgärd som innebär en inskränkning i grundlagsskyddet mot kroppsvisitation, vilket ger anledning till en särlösning i förhållande till redan befintlig reglering (s. 177).

Enligt kammarrätten bör bedömningen av om ett beslut ska vara överklagbart eller inte utgå från vilka konsekvenserna kan bli för den enskilde av beslutet, inte vad beslutet är en konsekvens av. Detta följer av ordalydelsen i den allmänna bestämmelsen om förvaltningsbesluts överklagbarhet 41 § FL ("om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt").

I specialmotiveringen till 41 § anges att bestämmelsen ger uttryck för de principer som kommit till uttryck genom Högsta förvaltningsdomstolens praxis och som innebär att det är ett besluts faktiska verkningar som är i grunden avgörande för bedömningen av beslutets överklagbarhet. 41 § FL är inte avsedd att påverka tillämpningen av sådana särskilda bestämmelser i specialförfattningar som anger vilka beslut enligt specialförfattningen som är överklagbara. Frågan om överklagbarhet i dessa fall avgörs med ledning av allmänna förvaltningsrättsliga principer. Högsta förvaltningsdomstolens praxis är alltså vägledande även i dessa fall (jfr t.ex. RÅ 2007 ref. 7). Ytterst är det Högsta förvaltningsdomstolens praxis kring bestämmelsen som i det enskilda fallet blir vägledande för bedömningen i sak (jfr prop. 2016/17:180 s. 332–333).

Konsekvenserna av ett beslut att inte meddela resultat på högskoleprovet kan bli att provdeltagaren inte får plats på den utbildning som hen söker till, oavsett varför beslutet fattas. Besluten kan alltså få samma faktiska verkningar för den enskilde. Enligt kammarrätten finns det därför skäl för att båda besluten ska kunna överklagas.

Detta yttrande har beslutats av tf. kammarrättslagmannen Bengt Green efter föredragning av kammarrättsfiskalen Emil Lindmark.

Bengt Green

Emil Lindmark